

Znáte to - stačí drobná nehoda třeba v kuchyni, nenáročný chirurgický zákrok, a je to tady: ošklivá jizva, kterou se po zbytek života snažíme zakrýt. Často bývá příčinou stále se opakujících nepříjemných otázek „prosim tě, co se ti to stalo?“

Jak jizvy vznikají? A hlavně - jaké jsou možnosti jejich korekce? Odpovídá MUDr. Milan Matuška, vedoucí lékař pracoviště korektivní dermatologie a chirurgie v Českých Budějovicích.

Co je to vlastně jizva a jak vzniká?

Jizvení je součástí hojení rány či defektu. Proces hojení je poměrně složitý a má několik fází. Významné jsou fáze proliferace, reparační a remodelační. Jde o důležité změny v ložisku postižení. Za přítomnosti specifických buněk zvaných fibroblasty a myofibro-

zákroku. Úrazy, často provázené znečištěním a nerovnými okraji rány, se hojí mnohem hůře a jizva je výraznější, než u „čistého“ chirurgického zákroku. Důležitý je také způsob poranění. Tržné či tržné zhmžděné rány se hojí hůře než rány řezné, které mají hladké okraje. Velmi nebezpečné

Jizva

umí potrápít.

Co s ní?

blasty dochází ke změně struktury a tvorby kolagenu za účasti řady dalších látek. Jde o tvorbu „nové tkáně“, která vzniklou ránu či defekt vyplní, zpevní a následně přestaví - remodeluje. Celé jizvení je současně provázeno syntézou i odbouráváním kolagenu. Křehký poměr těchto dvou procesů může být často ovlivňován řadou vnitřních i zevních vlivů. Množství, charakter a složení výsledného kolagenu spolu s účastí zmíněných dalších látek jsou důležité pro typ a rozsah následné jizvy. Vznikají jemné diskrétní jizvy, nadměrné hypertroické jizvy či specifické kosmeticky nehorší varianty - jizvy keloidní. Rozdíl mezi jizvou a „ošklivou“ hypertroickou jizvou je patrný okem. Rozdíl mezi hypertroickou jizvou a keloidem je ve složení - kvalitativní a často se rozezná pouze mikroskopicky. Je však důležité pro volbu postupu léčby.

Co tedy ovlivňuje vzhled a velikost vznikající jizvy?

Velmi dobrá otázka. Hraje zde roli více faktorů. Velmi důležité je, jakým způsobem rána vznikla. Jinak se hojí rána po úraze a jinak po plánovaném chirurgickém

zákroku. Úrazy, často provázené znečištěním a nerovnými okraji rány, se hojí mnohem hůře a jizva je výraznější, než u „čistého“ chirurgického zákroku. Důležitý je také způsob poranění. Tržné či tržné zhmžděné rány se hojí hůře než rány řezné, které mají hladké okraje. Velmi nebezpečné

Takže záleží i na místě poranění?

Ano, různé části těla se hojí a jizvy různými způsoby. Velmi rizikové jsou horní partie zad, hrudní kost, ramena, brada, ale i uši. Důležitá je i hloubka poranění, tedy to, jaké struktury jsou poraněny. Jestli se hojí pouze kůže a podkoží, anebo je postižen i sval. Záleží i na směru rány - pokud je shodný nebo blízký takzvaným liniím štěpitelnosti kůže, je hojení příznivější. Na čele se například lépe hojí rána vodorovná, ve směru vrásek, než kolmá či šikmá.

Rizik je tedy daleko více...

Bohužel ano. U tržné znečištěné rány v nepříznivé lokalitě s nevhodným směrem bude tendence k tvorbě nevzhledné jizvy jistě větší.

Lze to nějak ovlivnit?

Zčásti ano. Při úrazech je nutné dle možnosti ránu dobře chirurgicky ošetřit. Důkladně ji vyčistit,

odstranit neživou tkáň, ostře zarovnat okraje rány a následně šetrně sešít vhodným materiálem bez nepříznivého tahu v ráně. Významné je šetření a klid postižené oblasti. Bohužel, ne vždy lze toto všechno stoprocentně dodržet. U plánovaných chirurgických

zákroků je to jinak - rána je čistá, vedená správným směrem dle potřeby a hojení je pak příznivější.

A jak postupovat, když už jizvu máme?

Jsmo-li s ní spokojeni, nemusíme podnikat nic. Dobře je jizvu promašťovat a během několika

měsíců ji chránit před opálením. Na promašťování se stále s efektem používá vyškvařené nesolené vepřové sádlo. Je třeba zabránit traumatizaci vznikající jizvy. Proto v místech dráždění, například oděvem, je dobré jizvu dlouhodobě přelepovat. Existuje řada mastí a gelových plátů, které dle nálezu používáme. Čerstvé hypertroické jizvy, se kterými

Často se daří příznivě ovlivnit i jizvy staré rok dva. Starší více let lze někdy korigovat plasticko-chirurgicky nebo pomocí chirurgického laseru. Razantnější reparaci jizev, například chirurgicky, se dle možnosti vyhýbáme u dětí do šestnácti let.

Zdá se, že tvorba jizvy je poměrně zajímavý proces, který ale může dost znepríjemnit život.

pacienti přicházejí nejčastěji, se mimo jiné velmi dobře ovlivňují i aplikací biostimulačního laseru. Tuto metodu používáme asi deset let a v indikovaných případech je velmi efektivní. Biostimulační laser je vhodný na vznikající jizvy co nejdříve od traumatu či operace.

Jistě, ale to jsme ještě nehovořili o nejnejpříjemnějších variantě - jizvě keloidní. Ta má svá další specifi- a její ovlivnění a léčba se tro- liší. O tom zase někdy přišť. (n

